

„ако можете да разработите идеите ми от старите скици и да правите от време на време нещо за да не ме забравят, от това най-много ме е страх, все едно ме е нямало. Това е смисълът да оставиш нещо след себе си. . . . Моля ви се измислете нещо за да ме запомнят хората“

Това са думи на Томек Лазаров – комплексна и противоречива личност, човек, който всява чувство за динамика, прогрес и иновация – „искаш да си навсякъде и от всичко да вземеш“ mindset. Научил много от менторите си и дал много на тези, които са избрали да следват примера му. Пиша този текст за да се отблагодаря на РАКЕ за мотивацията, вдъхновението и знанието, които получавам докато гледам снимките и картините му, докато чета историите му и докато разсъждавам върху идеите му. Това е моят начин да допринеса за това той да не бъде забравен и да бъде още по-разпознаван. Някои хора живеят толкова динамичен и вдъхновяващ живот, че тяхната философия ги надживява и посланието им винаги продължава да достига до хората навсякъде по света.

Неспираемата любопитност на Томек го подтиква още на 4 години да започне да чете енциклопедии и при всяка среща с приятели или вечеря със семейството да разказва какво е научил, изисквайки цялото внимание на човека срещу него. Изкуство, коли, къщи, пътуване, философия, личностно развитие – близките му казват, че няма тема, която да не може да обсъжда и човек, с който да не може да говори. Всичките му приятели излизат от някаква нормална рамка за начин на живот. Въпреки, че са изключително разнородни и различни като интереси и цели, успяват да намерят общ език с него и по този начин той играе ролята на обединяващ елемент между различните алтернативни личности. Преди популяризирането на интернетa в България, за да придобиеш повече информация по определена тема трябва или да я намериш и прочетеш в книга, или някой, който вече има тази информация, да ти я сподели. На 13-14 години Томек вече има сериозен калибър от знания за фотоапарати, военно оборудване, самолети и други неща, придобити именно по този начин. Неговата глава работи по друг начин, на други обороти и запамятава страшно много информация, която повечето хора не биха могли да понесат. Близките му го описват като изключително интелигентен.

Въпреки, че е фен на луксозните придобивки като часовник Rolex, Porsche Carrera, обувки Y3 Qasa, в същото време не го отблъсква мизерната и дори страшна страна на света. Често пътува до места, където канала се излива под прозореца и е притеснително да си пийнеш от любезно предложения чай. Това, че обича лукса не го спира да експериментира и опознава света, да общува с всякакви хора, да се снима с тях и да придобие нов опит. Стоян Дъбов пише „*влиянieto на локалните архетипи на ултра мъжественост и хитрост бяха балансирани от невероятно чувствително и дълбоко възприемчиво разпознаване на вътрешния живот и борбите на хората от всякакъв вид*“. В този смисъл всяка интеракция с човешко същество носи нещо – някаква информация или преживяване. Повечето хора често избягваме някои интеракции, защото ни се струват неприветливи или опасни, но не и за Томек.

В ранните си тийнейджърски години почти всяка вечер излиза да рисува графити и започва да пътува с приятели из Европа с влак. Родителите му знаят за това и се притесняват за него, но не могат да го спрат. Малко по малко семейството му развива толеранс към нестандартния и интензивен начин на живот, който води. „*Някои истории са смешни*

защото е минало вече много време, но тогава не бяха смешни.“ споделя неговата сестра Милена. Контраста между динамиката на ежедневието и изобщо живота на повечето хора и този на Томек е забележителна. Семейството му разказва как една Нова година, докато те вечерят заедно в Пловдив, се свързват с него по видео чат – той е на небостъргач в Хонгконг и им показва гледката от един от последните етажи, докато споделя плановете си за вечерта. Привлича го вниманието към детайлите, което влагат хората, създавайки предмети и преживявания и различната духовна обстановка в Изтока. Посещава дестинации като Тайланд, Япония, Доминикана, Бали, Индия и много други, но любимото му място остава един определен клуб в Берлин - Berghain. Освен пътуването и изследването на света други негови страсти са бързи коли, летене, скачане с парашут и въобще предизвикателства на всякакво ниво.

Като пионер на графити културата в България, **RAKE** е най-познаван именно с това у нас. Той разбива стереотипа за външния вид и музикалния вкус на един райтър, като показва че паралелно с рисуването можеш да носиш тесни дънки и да ходиш на техно партита. Стоян Дъбов разказва как, когато отиват да рисуват първият си wholetrain (изцяло изрисуван влак от горе до долу и от страна до страна) им се налага да чакат в студеното време в гората, докато дойде влака и после да спят на същото място до сутринта за да го снимат за филма *Last Days of Disco*. Томек споделя на Стоян, че това са едни от най-скъпите моменти в живота му.

Списание *HARSH!* е амбициозен проект на 18 годишния Томек и най-добрият му приятел Маньо. През 2006 година започват да събират снимки, статии и други лайфстайл и ъндърграунд материали. До 2009 година успяват да издадат 4 броя, които остават актуални до днес – „Това никога не говореше за такива неща.“ споделя сестра му Милена. Изданието отлично отразява българската атмосфера през ранните 2000-ни като му придава подривен мотив. Използвайки списанието като портфолио, Томек кандидатства да учи фотография в Нов Български Университет, но професорът, провеждащ интервюто, го захвърля настрана.

Аналогова фотография е голяма страст на Томек. Той заснема десетки хиляди кадри на лента, често с няколко различни фотоапарата, защото различните устройства показват различни ъгли/перспективи и снимките имат различна текстура. Енциклопедичните знания, който започва да трупа още като 12-13 годишен в сферата, му помагат да изгради голяма колекция от аналогови тела и обективи и да препродава някои от тях. Стилът му във фотографията е много отличителен със своята динамичност, смелост и алтернативност.

Томек се запознава с творческия екип на комикса *Матрицата* в небезизвестния берлински клуб Berghain. Запознава се и със самата Лана Лачовски на новогодишно парти там. Той изготвя огромно портфолио от картини и скици, вдъхновени от трилогията. Има дори период, в който не излиза от апартамента си в Берлин, рисувайки в опит да стане част от екипа. Портфолиото достига до Лана благодарение на добра приятелка на Томек, която я познава. Рисуването за него често е медитативен процес. Той постоянно генерира нещо, затова оставя след себе си кашони със скици, снимки и други артистични изделия. „Сякаш живееш повече за създаването, отколкото за реализирането“ – има трудности в докарването на произведенията си до завършен вид, готов за публика или по-скоро хем иска да бъдат виждани и оценявани, хем не ги показва, твърдейки, че са незавършени. Стоян Дъбов твърди, че има известна доза самосаботаж в това отношение. От специфичното държане на писеца и потока на рисуване до множеството различни стилове и техники като

рисуване без да вдига писеца от листа, огледални образи и колажиране на всичко това в една работа, похватите на Томек показват таланта и натрупания опит от множеството часове практика. Стоян Дъбов казва, че веднъж, когато го пита как рисува тези толкова детайлни скици с такава лекота, РАКЕ му отговаря, че вижда всичко на листа и само го очертава. Сестра му Милена сравнява потока му на работа с лееща се река и разказва как той рисува докато си говорят все едно не е нищо особено, а всъщност накрая резултатът е просто „Уау!“.

Създаване на изобретения още от дете, шиене на прототипи за авангардни дрехи, дизайн на механизми и елементи за закопчаване – не пропуска да твори и експериментира в никоя сфера на изкуството. *„Танците бяха само за удоволствие“* като изключение споделя брат му Павел, но когато партито е добро и правилните хора са налице в комбинация с танците като племенен техно ритуал, преживяването се превръща в идеал за цялостно социално и пиково споделено преживяване.

„Някои негови идеи на нас ни се струваха много налудничави, смели и нестандартни, а той просто си решаваше нещо и го правеше точно по този начин и нямаше сила, която да го спре.“ – това са думи на неговите по-големи брат и сестра. Те го определят като визионер, човек с идеи, който винаги е бил алтернативен. Не търси външна инспирация, а по-скоро външните неща, които му помагат да реализира идеята, която вече има.

„Той не понасяше обикновеното, битовизмите – няма смисъл в тях. Повечето хора сме окей да ги толерираме до по-голяма степен а той не понасяше тия неща. Когато нещо не му харесва не му е неудобно да го прекрати или да си тръгне. Повечето хора имаме една любезност, която той няма. При него трябваше винаги да е интересно. Беше непредвидим.“ – това са думи на Павел Лазаров за неговият малък брат. Не се съобразява с никакви рамки/границы/правила. Плюсът е че не му се налага да оперира в тях, а минусът е, че често обществото и закона не толерират подобно поведение. Понякога, обаче, границите го интересуват, защото иска да ги нарушава като експеримент с реалността. Томек има много добър усет за това как е правилно и как не е правилно да постъпи в определена ситуация и в много случаи, следвайки този усет, се придържа към уместното, а в други избира обратното, но винаги знае какво е адекватно или любезно и какво не е. Въпреки това, той уважава и цени простите неща и хората с най-обикновен живот.

“Много искам в България да ме знаят и уважат като човек допринесъл за културата като цяло. Съжалявам, че имам много идеи които не успях да реализирам, уж можехме много, но това си го знаехме само ние. Ако можете да разработите идеите ми от старите скици и да правите от време на време нещо за да не ме забравят, от това най-много ме е страх, все едно ме е нямало. Това е смисълът да оставиш нещо след себе си. . . . Моля ви се измислете нещо за да ме запомнят хората”

Майкъл Джордан казва, че пропускаш 100% от изстрелите, които не изстрелваш, а Томек Лазаров казва, че не иска да пропуска никакви възможности. Както пише Стоян Дъбов в биографията за изложбата състояла се от 30.04.2022 до 05.04.2022 - времето може да се измерва в интервали или в интензивност на преживяните събитията. Количеството и интензитета на събитията в живота на РАКЕ надвишава интервала от време в което той

обитава този свят поне трикратно. 1 декември 2020 година е последният ден на Томек във физическа форма. Архивът от произведения на изкуството, впечатленията, които създава в другите чрез действията си и спомените на тези, които са имали честта да го познават лично надживяват физическата му форма. Мисията да бъде познаван и уважаван като човек, допринесъл за културата е изпълнена. Върху раменете на познатите и феновете му пада задачата да правим по нещо в негова чест за да не бъде забравен. Наш ред е да започнем да стреляме изстрелите си или както Dash Snow (един най-големите модели на Томек) съветва журналист, който прекарва известно време в това да го интервюира и да пише историята на живота му - да станем сами героите в живота си.